

رام - ۸ خرداد

شروین وکیلی

رام (روزشمار ایرانی معنادار) کوششی است برای بازسازی تقویم روزشماری معنادار برای ایرانیان، به شکلی که مناسبتها و سالگردهای منسوب به روزها عینیتی علمی داشته باشد و زمان روزمره و معنازوده‌ی امروزی که روزهایمان را پوچ و پوک ساخته را به توالی‌ای معنادار از سالگردِ رخدادهای معنادار تبدیل کند.

سه گوشزد در درباره‌ی طرح رام:

(۱) تمام تاریخ‌هایی که شناسه‌ی میلادی (م.) یا پیشامیلادی (پ.م) ندارند به هجری خورشیدی محاسبه شده‌اند.
(۲) محتوای روزشمار رام نهایی نیست و تا پایان سال ۱۳۹۶ تکمیل می‌شود. هنگام نقل آن به طرح ارجاع دهید و این نکته را در نظر داشته باشید.

(۳) اگر مناسبتی سراغ دارید که نادیده مانده، آن را همراه با نشانی مرجعش در تلگرام بفرستید که در این طرح گنجانده شود:

@SherwinVakili (<https://t.me/SherwinVakili>) / tel.0912-6363764

هشتم خرداد

هشتم خرداد ماه با درگیری‌های کلان حوزه‌ی تمدن ایرانی و تمدن‌های همسایه تقارنی دارد. در این روز به سال ۳۶۳ میلادی ارتش یولیانوس در نزدیکی تیسفون بر سربازان ساسانی غلبه کرد اما نتوانست به پایتخت دست‌اندازی کند و کمی بعد در جریان همین لشکرکشی کشته شد. نمودی از پاتکی دیرگاه به تهاجم رومیان به شرق، یک و نیم هزاره بعد به آنجا کشید که در ۴۸۷ خورشیدی سپاهیان مرابطون با رهبری تمیم بن یوسف بر قوای لئون و کاستیل با رهبری سانچو آلفونسز غلبه کردند. کمی بعد باز هجومی به شرق از اروپا آغاز شد که جنگ‌های صلیبی را رقم زد و در گرماگرم آن در همین روز به سال ۵۵۵ قهرمانش صلاح الدین به ضرب خنجر فداییان نزاری زخمی شد اما جان به در برد.

باز پاتکی در دو سه قرن بعدی آغاز شد که در ۸۳۲ به فرجام رسید و در چنین روزی قسطنطنیه سقوط کرد و عثمانی‌ها شهر را گرفتند. در نتیجه روم شرقی پس از چند قرن مقاومت در برابر پیشروی نیروهای شرقی در نهایت از میان رفت. عثمانی‌ها خلافتی برپا کردند که تا پنج قرن بعد از رمق افتاده بود. در چنین روزی به سال ۱۲۹۷ نبرد سردارآباد در چهل کیلومتری ایروان پایان یافت و در آن نُه هزار ارمنی به رهبری موسی سیلیکان توانستند راه را بر ارتش سیزده هزار نفره‌ی عثمانی ببندند و دست‌اندازی‌شان به قفقاز را مانع شوند. عثمانی‌ها که فرمانده‌شان کاظم قرابکیر و وهیب پاشا و روشتو بیک بودند، با بر جا نهادن 2500 کشته و زخمی وادار به عقب‌نشینی شدند.

هشتم اردیبهشت در ضمن روز فرخنده‌ای برای صدارتهای نامنتظره هم هست. در ۱۳۰۰ شهاب الدوله رئیس تشریفات سلطنتی به دستور احمدشاه به ملاقات قوام السلطنه به زندان عشرت آباد رفت و به وی اطلاع داد شاه او را برای ریاست وزرائی در نظر گرفته است، به این ترتیب قوام از زندان خارج شد در حالی که صدراعظم کشور شده بود. در ۱۳۰۶ هم رضا شاه عده‌ای از نمایندگان را به قصر خود دعوت نموده برای انتخاب نخست‌وزیر با آنها رایزنی کرد و توافق نامنتظره‌ای که رخ داد بر سر مهدیقلی هدایت مخبرالسلطنه بود که زمام امور را در دست گرفت.

حسن اسفندیاری (۱)، احمد قوام (۲)، مهدیقلی خان مجدالدوله (۳)، محمد حسن میرزا قاجار ولیعهد (۴)، رضا خان سردار سپه (۵)، احمد شاه قاجار (۶)

این روز در باقی جاهای دنیا هم با به قدرت رسیدن سیاستمداران و بر تخت نشستن شاهان قرین بوده است. در ۷۰۷ فیلیپ ششم شاه فرانسه شد، در ۹۷۹ چارلز دوم در جریان بازگشت سلطنت به پادشاهی بریتانیا رسید، در ۱۱۰۶ پیتر دوم تزار روسیه شد، و در ۱۱۸۶ مصطفی چهارم به خلافت عثمانی رسید. در دوران ما هم به سال ۱۳۶۹ پارلمان روسیه بوریس یلتسین را به ریاست جمهوری این کشور برگزید. این رخداد اخیر پیامد فروپاشی کمونیسم در روسیه بود که یک نمودش آن بود که در هشتم خرداد سال ۱۳۶۷ به دنبال سیاست گلاسنوست روسها، ریگان برای دیدار با گورباچف به مسکو سفر کرد و نخستین رئیس جمهور آمریکا شد که چنین کرد.

هشتم خرداد در ضمن با تنشهای نژادپرستانه در اروپا هم مصادف بوده است. در ۱۱۱۲ کانادایی‌ها در کبک قانونی گذراندند که بر مبنای آن می‌توانستند بومیان این سرزمین را به بردگی بگیرند، در ۱۱۷۷ حدود پانصد عضو اتحادیه‌ی مردم ایرلند که خواهان جدایی کشورشان از بریتانیا بودند به دست ارتش انگلیس در کیلدار کشتار شدند. با این همه در نهایت دادگری چیره شد و در ۱۳۵۲ نخستین شهردار سیاهپوست لس آنجلس (تام برادلی)

به مقام خود دست یافت.

ادموند هیلاری و شریا تنزیگ

در این روز چندین رخداد فرهنگی و اجتماعی هم قرار گرفته است. در ۱۲۴۰ اتاق بازرگانی هنگ کنگ آغاز به کار کرد، در ۱۲۶۵ جان پمبرتون برای اولین بار تبلیغ کوکاکولا را در مجله‌ای (آتلانتا جورنال) به چاپ رساند، در ۱۲۹۲ اولین اجرای اپرای آیین بهار استراوینسکی در پاریس به شورش تماشاچیان منتهی شد، در ۱۲۹۸ آرتور ادینگتون و اندرو کلود دو شروا کروملین نظریه‌ی نسبیت عام انشتین را آزمایش کردند، در ۱۳۱۴ نخستین نمونه از هواپیمای مسراشمیت به آسمان پرید و در ۱۳۳۲ ادموند هیلاری و شرپا تنزیگ نورگای اولین کسانی شدند که قله‌ی اورست را فتح کردند.

زادگان نامدار این روز عبارتند از ایساک آلبنیز موسیقیدان اسپانیایی (۱۲۳۹)، اسوالد اشپنگلر نویسنده و اندیشمند اجتماعی (۱۲۵۹)، جان اف کندی (۱۲۹۶)، پیتر هیگز فیزیکدان (۱۳۰۸)، پاول ارلیش زیست‌شناس (۱۳۱۱)، دنی الفمن موسیقیدان (۱۳۳۲) و محسن مخملباف (۱۳۳۶)!

مرگ و میرهای مشهور این روز هم عبارتند از درگذشت بهاء‌الله (۱۲۷۱) و جورج هومنز جامعه‌شناس آمریکایی (۱۳۶۸). پر سر و صداتر از این دو آن که در ۱۲۸۲ الکساندر اول و دراگا شاه و ملکه‌ی صربستان در جریان کودتای گروه دست سیاه کشته شدند و این آغازگاه رخدادهایی بود که به جنگ جهانی اول منتهی شد.